

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Sumarul :

- N. IORGA. — Carmen Sylva în literatura românească.
Z. BÎRSAN. — Scrisoare (poesie).
VIRGIL CARAIVAN. — Aliman Voinicul (poveste).
DINU RAMURĂ. — Răvaș de Nuntă (poesie).
ION BĂRSEANUL. — Din Constanța la Constantinopol.
LAZĂR ILIESCU. — Cetatea luată (poesie).
N. N. BELDICEANU. — O zi bună (schiță).
N. IORGA. — Cronică.

În supliment: *La fântină* ; *La cruce* (după Bouquet) (ilustrații).

REDACȚIA:
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA:
STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL:
In țară . . . 20 bani
In străinătate 25 »

ABONAMENTUL ANUAL:
In țară . . . 10 lei
In străinătate . 12 »

DIN COMORILE ARTEI NEAMULUI NOSTRU

A L B U M U L
A R T I S T I C
(D I N O R N A M E N T I C A
ROMÂNĂ)

REPRESENTÂND 284 BRODERII ȘI ȚE-
SĂTURI DUPĂ ORIGINALE ȚERĂNEȘTI.

Albumul de cusături naționale, întocmit cu atâta gust estetic de profesorul DUMITRU COMȘA de la Sibiu, este întâia încercare pe deplin reușită a dovedi și pe calea asta însușirile distinse ale femeii române. În 40 de planșe, splendid cromolitografate, se găsește comoara țărânilor noastre, o comoară de artă, prin care se dovedește gustul ei pentru frumos, pentru armonia de linii și culori și pentru tot ce e curat.

Cum idealul culturii noastre este de a lua din popor tot ce e bun și edificator, tot ce e tradiție nefalsificată, cu un cuvânt tot ce e românesc, acest Album de cusături poate servi ca izvor pentru perfecționarea podoabelor casei, începând cu casa domnească până la cea din urmă căsicioară de burghez. El este un îndemn pentru ridicarea industriei naționale, pe care o dorim cu toții.

Se știe ce primire călduroasă a făcut M. S. Regina d-lui Comșa, când I-a prezentat albumul. M. S. este o partizană fără rezervă a broderiilor naționale. Această primire poate servi de orientare tuturor mamelor, dascălilor și muncitorilor pentru formarea gustului public prin artă și industrie.

Albumul se găsește de vânzare la INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ „MINERVA”, BUCUREȘTI, STRADA REGALĂ 6, care, înțelegând rostul vremii, caută să dea gustului public o îndrumare românească.

Prețul unui ex. Lei 70.—

„Minerva“ Institut de Arte Grafice și
Editură. Societate anonimă.
București, Str. Regală, 6.

A apărut:

VALURI ALINATE

POESII

DE

CARMEN SYLVA

TRADUCERI de
GEORGE COȘBUC

Prețul: Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile.

Calendarul „Minervei“ pe anul 1906

Este al VIII-lea an de apariție al acestei utile și foarte frumoase publicațiuni periodice. Este, fără îndoială, cel mai prețios Calendar, recunoscut astfel de toate ziarele și revistele române. Neîntrecut ca execuție tehnică, împodobit cu cele mai reușite icoane din viața culturală și politică, coprinzător de multe și variate articole literare și științifice, Calendarul „Minervei“ și-a câștigat în viața cetitorilor români un loc stabil. În acest an Calendarul e consacrat mai mult M. S. Regelui și augustei familii, implinindu-se 40 ani de domnie glorioasă a M. S. Regelui. Numeroase articole se ocupă de această domnie și zeci de ilustrații fixează această memorabilă dată. Câte-va ilustrații artistice, în planșe colorate (M. S. Regele; M. S. Regina; Principesa Maria cu fiii; Planșă în miniatură din albumul artistic din Sibiu), însoțesc articolele. Singurul Calendar indispensabil oricărei familii.

Prețul : Lei 1.25.

De vânzare la toate librăriile.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzești 42 Administrația Strada Regală. 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
--	---	--

Carmen Sylva în literatura românească

De sigur că nici într'o țară de cultură nu s'a cetit mai puțin opera literară, foarte bogată, felurită și vioaie, a regalei scriitoare care iscălește, fără grija protocolului, Carmen Sylva decît în România, a cărei coroană de regină ea o poartă. Aceasta se știe de toată lumea, cu toate că nu s'a spus în această formă hotărîtă.

În acest fapt nu e nici-o rea voință și nu e, iarăși, acea nepăsare orientală, acea lipsă de interes pentru orice lucru mai înalt, care s'a adus înaintea, cu o mare nedreptate pentru societatea noastră. În clasa bogată, care urmărește cu o luare aminte ce nu se oboșește și nu se dezgustă niciodată, toate aparițiile literaturii franceze contemporane, și cele ce se impun publicului universal, și cele care nu privesc decît anumite cercuri din Franța, și cele care nu pot avea o legătură firească cu nimeni, se cetește foarte multă literatură străină. Ardelenii, Rominii din Ungaria sînt cetitori foarte harnici. Dincoace la noi, o parte dintre funcționari și studențimea, profesorii tineri aduc și un adevărat simț critic în cetirea lor, și ei nu se opresc numai la cartea românească, ci răzbat, în măsura cunoștințelor de limbă ce pot să aibă, într'una sau în mai multe literaturi străine.

Nu se poate zice iarăși că *spiritul* din scrierile poetei care dă un prestigiu de intelectualitate superioară, de fin simț pentru artă micii Curți românești, că acest spirit ar fi protivnic răspîndirii scrierilor în care el se sălășluiește. Carmen Sylva e o fică a Rinului, crescută în mijlocul unei minunate naturi care a rămas sălbatecă în ciuda civilizației așa de înaintate a orașelor ce o încunjură, dar o respectă. Farmecul vechilor legende pe care nimic nu le poate goni din acest cuib al lor, a înriurit-o de la început. Locurile acelea sînt așa de adînc străbătute de viața unui lung trecut, încît oricine pornește să cinte acolo nu se poate împiedeca de a privi în urmă, spre zarea fumurie a timpurilor moarte. Cu viața actuală, națională, specifică a Rinului, a Germaniei din orice parte a avut foarte puține legături

scriitoarea, care a fost izolată de dinsa întâiu prin situația ei princiară, și apoi înstrăinată, foarte de timpuriu, de dinsa prin strămutarea în ținuturi cu totul depărtate. Trăind pe urmă în eticheta rece, rezervată, a unei Curți nouă dintr'o țară oarecum primejdioasă, la o parte de priveshța moravurilor noastre, de încordarea luptelor ce aduc pentru noi, pentru țara în care această cîntăreață a naturii, a legendei și a trecutului e regină, bucurii și dureri așa de puternice și de roditoare cum le afli numai în epocile mari de crisă, apărată de cunoștința lucrurilor și a oamenilor noștri printr'un formalism care nu face excepții pentru nimeni, Carmen Sylva a trebuit, cînd natura de acasă, pierdută de supt ochi, cînd legenda renană și trecutul de acolo au dat tot ce puteau da acestui talent, a trebuit să se îndrepte saū pe drumul ce duce la simbolul care poate înnoi toate subiectele poetice saū pe acela care se pierde în autopsia sufletească, în veșnica cercetare a sufletului propriu, care nu e nesecat decit atuncea cînd e reinnoit totdeauna, prin cetire, prin experiență, prin sălbatecul val de bogăție al fericirilor și durerilor celor mari.

Ce avem noi însă mai sfînt și mai înnălțător, mai sfătuitor spre frumuseță și spre bine decit această covrșitoare natură felurită care de două mii de ani îmbrățișează viața neamului nostru? Nu creștem oare toți în șopotirea poveștilor vechi ca lumea? Nu ne îngenunche spre închinare trecutul nostru de cîte ori el ni răsare 'nnainte? N'avem noi pornirea aceia firească a popoarelor din Răsărit, din Răsăritul soareluī, nu din Orientul barbariei, de a iubi și înțelege simbolele, de a îmbrăca în ele o înțelepciune largă care vede până la capătul de sus și de jos al lucrurilor? Nu ne ispitește și pe noi, n'a ispitit pe cei mai mari din cîntăreții noștri adîncul plin de taine umbrite al sufletului în care fiecare-și coboară ca într'o Vistierie ascunsă lumii comorile fericirii, ale suferinții și dorurilor?

O scriitoare care s'ar fi inspirat de la viața iute, pripită, încordată, lacomă de bunurile pămîntului, orientată spre americanismul luptător a Germaniei de astăzi, aceia n'ar fi putut prinde la noi. Iar nu această urmașă a timpurilor «romantismului» albastru care trebuie să ni placă și să ne induioșeze.

Adevăratul motiv pentru care regina noastră a rămas pentru noi, — ceia ce nu se poate să fi voit — numai *Regina*, e limba în care a scris Carmen Sylva, care nu putea să scrie însă altă limbă decit aceia în care-ī vorbia vechea inspirație de acasă. Abia cite unul știe la noi ceva nemște, chiar astăzi.

Trebuiaū traduceri. Scriitoarea însăși a căutat să le dea, atunci

cînd Alecsandri era un oaspete al palatului, un prieten. Între cele d'întăiu cărți ce le-am primit la premii a fost frumoasa ediție românească a *Poveștilor Peleşului*, povești ale munților noștri, spuse în graiul nostru. Tinerii cetitori cari au primit atunci cartea au păstrat amintirea ei, și, dacă «Poveștile» ar fi ieșit cu mai puțin lux și ar fi fost în sama unui librar vioiu, ele și-ar fi îndeplinit chemarea, arătînd în cercuri largi cum scrie regina României despre țara în care e Doamnă.

În acei ani Alecsandri avea un mare rol, pe care nu l-a înțeles. Se ivise un adevărat interes, o mare dorință de a cunoaște acest pămînt, în care cîntăreața, care se formă abia și căuta o îndreptare, gîcia un al doilea *Rheinland*, cu natura, poveștile și trecutul său. Alecsandri însă, marele diletant, vedea natura din cerdacul casei boierești în care era stăpîn, legendele pe care le aflase în copilărie se vestejiau în mintea lui, și nu veniau să li ia locul altele proaspete, smulse atunci din pămînt, iar trecutul nostru nu l-a știut și n'a vrut să-l știe nici odată *pentru el și pentru sine*, ci doar pentru vre-o poemă sau dramă. În Alecsandri tovarășa de cîntări căuta un Român, și ea a găsit un elegant Frances de modă cam veche, care avea însă încredințarea că înfățișează poporul românesc, căruia-i este poet național.

De aceia *Poveștile Peleşului* n'au avut urmare. Cîteva nuvele cu subiect românesc vădesc informație neîndestulătoare. «Meșterul Manole» n'are atmosfera, *mireasma* trecutului nostru. Cînd Alecsandri s'a dus, a dispărut cu el singura legătură ce avea regala scriitoare cu *sufletul* acestei țeri, în literatura și arta ei. Traducătorii s'au ivit din interes și din lingușire, înfățișînd prosă fără vigoare și versuri stîngace, în temenele și cu mîna întinsă.

Iată însă că astăzi cel mai *original* de nepractic, de neatîrnat, de neînțelegător pentru înălțimi sociale, titluri, onoruri, laude și răsplătiri dintre scriitorii noștri, cel d'întăiu poet al Romînilor din acest timp, Ardeleanul Coșbuc începe traducerea versurilor Reginei. Adînc cunoscător al limbii germane, stăpîn pe limba românească și pe metrul poetic în așa chip încît face din ele ce vrea, Coșbuc a primit în sufletul său poezie cu poezie și, cînd le-a tradus, le-a *transpus* românește, precum transpuî un cîntec de pe un registru musical pe altul. Printr'o astfel de lucrare, întăiași dată se înfrățesc sufletul poetic format în locuri străine și printr'o viață cu totul deosebită și sufletul mare al neamului nostru.

Până acum apariția «Valurilor alinate» de Carmen Sylva traduse de George Coșbuc n'a avut nici urmarea banală a unei audiențe.

Dacă va merge la Palat, Coșbuc nu va putea fi un Alecsandri. Ar fi însă mai mult: ar putea fi, el interpretul poetei față de noi, interpretul nostru față de poetă.

Și, fiindcă scriitorii au feluri alese prin care pot mulțami, s'ar putea mulțami și pentru această traducere printr'un dar pe care și literatura universală l-ar primi cu recunoștință. S'au strins atâtea poezii populare românești în ediții dintre care unele sînt de o grosolanie revoltătoare. Afară de culegerea Birseanu nu e una singură în care să se fi avut ca îndreptar frumuseța. Este azi de sigur vremea de a se face o adunare a celor în adevăr frumoase. Și este vremea ca, după ce, timp de peste cinczeci de ani, nu s'a dat, într'o limbă răspîdită, traducerea cîntecelor poporului nostru decît prin prelucrări făcute de străini fără chemare, această traducere să se facă, și anume după acea adunare, în limba germană, deprinsă și ea a cînta astfel de cîntece.

Oricine ar încerca însă această traducere, ar răpi un drept, un sfînt și dulce drept al poetei care e regina României.

N. IORGA.

SCRISOARE

*De-atîta vreme iarăși n'am mai vorbit cu tine...
 Atîtea zile triste și-atîtea nopți senine
 S'au frămîntat pe 'ncetul de cînd nu ți-am mai scris...
 Să nu gîndești c'am dus-o pe aripe de vis
 Sau m'am pierdut o clipă în reverii ușoare.
 O, nu! Ci veșnic singur pe căi obositoare
 Amestecat în gloată m'am dus uitat cu ea
 Plîngînd cînd eram singur, rîzînd cînd ea rîdea.
 — Poate-ai crezut, iubito, văzînd că nu-ți mai scriu,
 Că m'am retras de lume departe 'n vre-un pustiu
 Să-mi duc viața singur cu gîndurile mele...
 Sau poate... cine știe, spre lumile de stele
 Că mi-am găsit vre-o punte și-am mers cu voie bună,
 Să-mi fac un cuib în ceruri alătura de lună...
 Nimic din toate astea; rămas-am tot ce-am fost:
 O frunză dusă 'n vînturi ce-aleargă fără rost
 Și plînge 'ndurerată pe-aproape de pămînt...
 — De-o lună și mai bine de-ai miei departe sînt
 Și simt că arde dorul de mine să mă vadă
 Și triști privesc acuma la fulgii de zăpadă*

Ce cad de sus alene în luna lui April...
 Chinuitor e dorul de singurul copil!
 Eu ce să fac?... În lume pe semne sînt ursit
 În veci să fiu departe și 'n veci să fiu dorit
 De-o mamă ce-și topește tot sufletul de dor
 Să-și vadă iar la vatră copilul călător,
 S'aud'o vorbă bună din gura lui.. atît,
 Să-l simtă că-î aproape, că-l iea de după gît
 Și că-și atinge fața de fața ei cea sfîntă
 Și lacrimile-î pline c'un zîmbet i le zvîntă...
 Dar nu mi-e dat nici mie, nici ei așa să fim,
 Ci 'n veci să fim departe și 'n veci să ne iubim :
 Ea să-și topească dorul cum se topește cîntul,
 Iar lacrimile mele să le usuce vîntul.
 Dar să lăsăm... sînt lucruri ce nu prea sînt de spus...
 Un soare ce se stînge și-adorme 'ntr'un apus
 În totdeauna trist e, o știe orișicine!...
 De lucruri mai frumoase vreau să vorbesc cu tine :
 Ia spune-mi bună-oară ce gînduri și ce vise
 Te urmăresc acuma ? Ce porți li stai închise
 Ilușiilor tale ce-ar vrea să zboare 'n nori ?
 Se mai trezesc și-acuma în pieptul tău fiori
 Ca să-ți arate viața așa cum viața nu e ?
 O, cînd încearcă gîndul spre ceruri să se sue
 Și să zărească stele cînd stele nu-s de loc,
 E primăvară încă !... Din visuri de noroc
 Îți faci un pod spre lumea văzută doar în vis,
 Și-î cald atunci în viață...

Dar ce aveam de zis ?...

A, da; ia spune-mi mie de ești ca și-altădată
 Cumînte și duioasă ?... Sau ești o răsfățată,
 Și ți-e necaz pe mine că sînt așa... cum sînt :
 Un rău, căruî păreche nu-î afli pe pămînt !
 — Mai cînți tu ?... Eu de veacuri îmi pare c'am uitat
 Că 'n lumea asta rece vie-odată am cîntat
 Pe-o liră... Mi-eră dragă... și-acuma, nu știu cum...
 Îmi pare c'am pierdut-o prin praful de pe drum...
 — Am să mă 'ntorc, să vezi tu, s'o ieaî, s'o strîng la sîn,
 Că mult mi-e dor durerea cu cîntu-î să mi-o 'ngîn
 Și am s'o port cu grijă de-apururea cu mine,
 Din praful greî al vieții să zbor în lumî senine
 Si să rămîn acolo privind la lume 'n jos
 Cum trece... caravană pe-un drum întunecos.

Z. BÎRSAN.

ALIMAN VOINICUL

— POVESTE —

(Urmare.¹)

— Urcă-te tu înaintea, fătul meu, că eu vii după tine! Și, cum călca ursul pe scările cele de marmură, toate se făceau praf, se prăbușiau în urma lui, parc'ar fi fost de lut, iar nu de piatră. Când ajunse sus în palat, de l-au văzut răsărind în prag, au înghețat cu toții. Mări, nu era semn bun că intrase ursul cel de fier tocmai în odaia unde ședeau ei la voroavă, iar, pe unde punea piciorul, tot se năruia.

Ci zise ursul, făcînd o plecăciune pînă la pămînt:

— Bine te-am găsit, împărate, da ce dor așa strașnic te lovi de mine, de nu m'ai lăsat să-mi sfirșesc cele bătrînețe în tihnă și m'ai scos din birlogul meu ca să mă tîrîi pe drumuri?

Vezi d-ta, chelului ce-i lipsește, tichie de mărgăritare, iar omul, cînd n'are ce face, caută pe dracul cu lumînarea. Așa și Împăratul Verde singur, singurel, își aduse pacostea în casă, de nu mai știa ce să răspundă cît grăi încurcat și cu glasul tremurînd:

— Ce dor să fie, Domnulé Urs, ia acolo ca să mai stăm de vorbă, mai cinstim cîte-un păhăruț de vin, mai una alta, că și eu îs bătrîn și ca mine poimîne închid ochii, și nu văzusem minunea asta pe pămînt; iaca de aceia te-am chemat! Și îl pofti să șadă pe scaun.

Ursul dă să se așeze, dar scăunașul se frînse supt dînsul, iar el se răsturnă și-și scrînti o coastă căzînd jos, — că se răsti minios la împărat:

— Apoi bine, împărate, putregaiuri de acestea ții tu la casa ta, de mi-am betegit coasta? Că eu îs un sărac, da' la gospodăria mea unde se află asemenea vechituri? Pe semne m'ai chemat la d-ta ca să mă ai de batjocură!

Vezi ursul căuta ceartă cu lumînarea, că nu-i era lui de stat cum nu-i e cînelui a linge sare, și de aceia căuta vre-un clenciū să-l înhațe pe împărat și să facă vre-o două, trei volte cu dînsul prin încăperea ceia.

Împăratul înghiți gălușca, și tăcu milc. Pe urmă il pofti pe alt jilt; gîndia și el săracul că acesta nu s'a mai strica, și se învinetise bietul împărat la față, că nici nu-l mai cunoștea. Cînd se așeză namila de urs pe jiltul împărătesc, iar se prăbuși la pămînt, că nici nu se putea altfel, și, unde nu se sculă, măi tătucă, ursul întărtat:

— Eheî, nu ne înțelegem din cuvinte, cumătore; ia s'o lăsăm încurcată; că eu nu staî de loc bine, măi împărate lumnate, ci măi îndămină mi-ar veni pe moale; că voi singuri ați rîvnit la urs de fier,—de, a cui e vina?

¹ V. N-rele 48, 50, 52, anul IV, și anul V, n-rele 2, 4.

Și unde îl înșfăcă pe împărat de-l lungi jos, apoi puse pe împărăteasă și pe odorul lor, iar într'un colț îl zări și pe vraciu stînd ghemuit.

— Eheî, măi prietene vraciule, pe-acelea erai, și eu nici nu te zăriam; că oiū avea iertare înaintea înțelepciunii tale, dar pînă atunci ia poftim și mătăluță lingă stăpînu-tău, că tu ai fost acela care m'ai purtat pe drumuri. Ți-a fost dor de urs de fier, vin' la moșu' să te upe o lecută!

Îl așeză și pe dînsul peste ceilalți de făcu o claiе-grămadă cu toți curtenii, iar el să aburcă, greoiū cum era, de-asupra lor, de mi ți-i strivi și-i făcu plăcintă, că li trecură os prin os.

Și pe urmă să vedeți grozăvie, oameni buni!

Ieși ursul în cerdac și prinse a urla de ți se încreția carnea pe tine; apoi făcu vre-o două, trei raite, de mîncă tot tîrgul, că rămase numai un pustiu și-o jale: citu-i o cetate de cuprinsă, nu mai găsia de leac, ți-penie de om, ori de altă viețuitoare.

* * *

După ce-și făcu mendrele prin tîrg curățînd tot ce întîlnia în cale, ursul se întoarse ghiftuit acasă, chemă pe Aliman și pe fie-sa și li zise:

— Acuma, dragii tatei, veniți să fiți voi stăpîni aici, iar nu nevrednicul acela, care vă păștea zilele. Numai de un lucru să vă păziți ca de foc: să nu care cumva să vă văd posomorîți ori plîngînd, că atîta v'au fost: trebuie să vă mînc!

Dacă auziră porunca asta din gura ursului, din veselia cea mare căzură la gînduri, dar în fața ursului se veseliau și rideau cu hohote, că altfel ar fi scrîntit-o rău; erau și ei veseli și făceau haz de necaz, da' numai inima lor știa cum li e voia.

Aliman Voinicul se ducea la vînătoare, cum era treaba lui, iar, cînd se întorcea acasă, trebuia să fie vesel și să ridă înaintea lui socru-său. Femeia lui pleca la fîntină cu cofele, îi trăgea acolo cite-un ropot de plîns pînă se răcoria, pe urmă își spăla ochii cu apă rece și se înturna acasă rîzînd și veselindu-se. Iaca așa li era osînda! Într'o zi, după ce plecase Aliman Voinicul prin cei codri, să-și uite necazul vrăvuiind niscaî iepuri ori gănușe, fata își luă și ea cofoaiele și alergă la fîntină, unde se așternu pe plîns, mititica, de-i plîngeau pietrele de milă.

Cum sta ea acolo și suspina cu lacrimile pe obraz, numai iată că un vultur de pe cer se abătu în jos și o întrebă:

— De ce plîngi tu, copilă frumoasă, ce jale-ți apasă inima?

— Cum n'am să plîng și să mă bocesc, vulturașule, dacă tatăl meu îi urs de fier și mi-a hotărît moartea cînd oiū fi supărată sau n'oiū ride, iaca așa de geaba, ca mirele cel surd. Acuma gîndește-te, vulturaș, cit mi-e traiul de nesuferit!

Vulturul, înduioșat de lacrimile și tinereța ei, îi zise:

— Hai, sui pe mine, să te scap din ghiarele lui taică-tău, dacă spuî că ți-i așa de dușman! — Fata, bucuroasă, lasă cofele și se urcă pe o aripă a vulturului, iar vulturul zbură în înaltul cerului, că abia se mai zăria.

*

Ursul o așteptă el cît o așteptă, iar, dacă văzu că fata lui s'a dus cu graba și s'a întilnit cu zăbava, se luă după dînsa, și-i găsi cofele pe ghizdeaua fintinii. Pricepu, vicleanul, că fata lui, scoasă din răbdări, a croit-o la sănătoasa, da' nu știa încotro. Se uită în sus și nu văzu nimica, iar, cînd își aruncă ochii drept în văzduhul cerului, zări vulturul, și pe dînsa de-a-supra vulturului. Se ciudi amarnic spurcatul de urs, că numai ce urlă c'o pară de foc, cît începu să vie vulturul în jos vâlătuc, cu fată cu tot. Vezi că-i pîrlise aripile și-i luase toată puterea bieteî paserî.

Cum ajunse jos, fata începu a rîde, și-i zise :

— Tătuțule dragă, vai cum m'a înșelat vulturul acesta răpitor, de era să mă ducă cine știe unde !

Ursul sfișie pe vultur, iar pe fată nici nu o muștră măcar.

Cum dădu în amurg, sosi și rătăcitul cellalt de prin pustiuri unde își făcea veacul, iar nevastă-sa îi povesti totul, și unde-i mai trăseră un plîns innădușit amîndoi, că acuma se îndemnau unul pe altul, iar, cînd ieșiau din odaia lor, se stergeau frumos la ochi ca să nu dea de bănuît ursului.

Iacă așa pătimiau din pricina toanelor păgînești ale ursului, că ei duceau o viață legată cu ață, c'un picior în groapă și cu altul afară.

A doua zi, la vînătoare, calul se luă de vorbă cu Aliman Voinicul, care-i istorisise tot ce se petrecuse în ajun, și-i zise :

— Dragul mieu stăpîn, pe voi numai boul cel năzdrăvan, care umblă creanga prin lume, dacă v'a putea scăpa, și acela încă cu greu ! Mine să te duci întru întîmpinarea lui, că el vine pe la chindie, de se adapă la cișmeaua de lingă scorbura cea uscată !

Cînd se întoarse acasă Aliman Voinicul, făcu după cum îl învățase calul, și astfel întilni pe bou. Boul îi făgădui că-i va scăpa, da' numai să-i găsească în locul acela cînd a veni el la izvor a doua zi dimineață.

Aliman Voinicul nu mai putea de bucurie ; pîndi noaptea cînd adormi ursul, de-i povesti nevastei totul, și acum erau cu adevărat veseli amîndoi, unde scăpau de la mare chin și nu mai ședeau cu zilele în mînă.

Cînd se făcu ziuă, Aliman încălecă pe cal și spuse că pleacă la vînătoare, iar el se îndreptă spre cișmea. Nevastă-sa lăsă să se mai scurgă puțintică vreme, luă și ea cobilița cu cofoaiile pe umăr și porni după bărbatu-său. Cum ajunse și ea, numai ce răsări și boul cel năzdrăvan de după un țicmăn de deal, și veni în spre dinșii.

— Hai suiți pe mine, dragii miei, că avem mult de furcă pînă ne-om vedea scăpați la larg, și atunci tot primejduiți vom fi !

Aliman Voinicul se aruncă pe bou și își luă soția în brațe, iar ea-i incunjură gîtul cu minile, de păreau doi tei împlețiți.

Bun-Galben se prefăcu într'un măr de aur, și Făt-frumos îl puse sub-soară. Se mai moșmoliră ei cît se mai moșmoliră, pînă îi întrebă boul :

— Gata, feții miei ?

— Gata, draguțule bou !

Iar boul o croi cu dinșii la goană peste cîmpii, prin dumbrăvi și peste

dealuri, pe unde îl duceau în sfârșit ochii și picioarele. Și așa mergeau de iute, de credeai că aleargă împreună cu dinșii toate cele pe unde treceau.

În vremea asta, ursul, văzînd că se lasă seară, și fie-sa s'a făcut tot apă, îi luă urma adulmecînd, și se duse întîiu la fîntîna de unde știa că are obiceiul să ieie apă; iar, dacă n'o află acolo, dădu fuga la altă fîntînă, și la alta, și cu rînduiala asta colindă toate puțurile, și tot n'o găsi. Iar la cișmeaua de lingă scorbură dădu de urma ei în tină și peste urmele copitei bouluî, și pricepu că au fugit. Se uită peste lanurile verzi și cîmpurile întinse, și-i zări spre miazănoapte: se duceau de prăpădenia pămîntului, lăsînd nourî de colb pe unde treceau.

Se chiti ursul puțin și văzu că nu-i lucru de șagă, că șederea îi este în pagubă, și o întinse după dinșii, mai virtos de cum pornise bou. Dar vezi că bou era depărtat, și-i venia tare greu ursului să-l ajungă, mai ales cum era el cam greoiu.

Și fugia, măiculiță, bou, dar ursul și mai și, cu o falcă în cer și cu una în pămînt, așa că, tot cite-o leacă, cite-o leacă, micșora din drum că acuma se uita la dinșii ca în strachină, și, cu cît fugia mai avan, se învenina mai mult, și prindea ciudă pe dinșii ursul cel blestemat. Și numai ce-i veni, că unde nu începu a vărsa foc și văpaie pe nări, să-i pîrjolească, nu altceva.

Iar sărmanul Aliman Voinicul, dogorit păn'la mațe de tăria focului, grăi către bou:

«Rău ne frige și ne arde, drăguțele bou,
Ce ne facem că ne-ajunge cinele de zmau!»

— Și mie mi-a pîrlit coada, dragă Alimane, da' fă ce te-oîi învăța eu: viră mina în urechea mea cea stîngă, că-i găsi acolo un pieptene, scoate-l de-l aruncă înapoi, și pe urmă înaintea cu Dumnezeu!

Aliman Voinicul făcu cum îl sfătui bou, și, cînd aruncă pieptenele, răsări ca din pămînt d'înapoia lor o pădure cu copaci naltî și groși; pe urmă era întunecoasă de nu-ți vedeai mina înaintea ochilor. Că, zău, să-ți fi tras unul o palmă, nu știa de unde te-a plesnit. Crengile erau încîlcite și trunchiurile răsturnate, că nu era chip, pui de pasere, necum picior de om, să treacă printr'un astfel de bunget.

Da' ursul tăia în dreapta și 'n stînga și râteza la copaci cum ar fi dat la pămînt spice de grîu, făcîndu-și loc, și alerga pe viață și pe moarte după dinșii. Oricum însă, nu putea merge ca pe cîmpul slobod, și bou în vremea asta călcase vre-o poștă înaintea lui. Cînd se văzu ursul scăpat mai la luminiș, și-i zări așa depărtați, unde o croi, măi tată, la fugă, de credeai că-i o năluca.

(Va urmă.)

VIRGIL CARAIVAN.

RAVAȘ DE NUNTĂ

De ziua nunții tale-ți scriu
 Acum, câteva rînduri;
 La nuntă n'o să pot să fiu, —
 Și, de-aș putea, — la ce să viu,
 Să mă mai vezi pe gînduri...

Cînd din al dragostei amurg
 Îți faci o sărbătoare,
 Din lacrimile care-mi curg,
 Ca zilele ce 'ncet se scurg,
 Să-ți faci mărgăritare.

Din zîmbetu-mi îndurerat,
 Fă-ți flori de lămîiță,
 Și să le puî, — că nu-î păcat, --
 În părul ce l-am sărutat
 Șuviță cu șuviță.

Februar 1906.

Și-acum cînd toate le 'nțeleg,
 Ieau gîndurile mele,
 Ți le trimit fără s'aleg,
 Ca vîlul de mireasă 'ntreg
 Tu să ți-l țeși din ele.

Și astfel, cînd te vei găti,
 Nu vei fi prea mirată.
 Mult mai frumoasă nu poți fi,
 Dar poate-atunci te vei gîndi
 La mine — 'ntîia dată.

Și-avea-voi mîngîierea eu,
 Că'n clipele-ți senine —
 Mă vei avea în gîndul tău,
 Precum în mîntea mea mereu
 Te voiî purta pe tine.

DINU RAMURĂ.

DIN CONSTANȚA LA CONSTANTINOPOL

(Schîțe de drum.)

Plecasem la miezul nopții, și acuma se luminează de ziuă.

Vaporul românesc, curat și elegant ca o pasere de apă, juca de nevoie, răpezindu-și mersul peste minioasa mare. Întinderi de apă vinătă se umflă și cresc, rostogolindu-se în fierbere cătră amiază și izbesc vaporul în coastă. După spusa unui matroz, de două zile și două nopți se frămîntă marea așa. Toată lumea de pe vapor, de aseară suferă neconținut. Toate fețele sînt galbene de nesomn. Dimineața rece nu mai are nici un farmec pentru nimeni. Aceiași întindere de apă vinătă și monotonă, același asurzitor fișit de mătasă sfășiată în două, al apei tăiate de prora vaporului.

Nerăbdător mă uit la ceas, silindu-mă neconținut să liu stăpîn pe mine, dar gîndurile nu mai au nici o liniște. Un rău neînvins te stăpînește, ca o pasere de pradă ce ți s'ar pune pe inimă și nu te mai lasă.

Vaporul joacă neconținut.

LA FÎNTÎNĂ (după Bouquet).

Supliment la «Sămănătorul» No. 7, anul V.

BRAND

LA CRUCE (după Bouquet).

Supliment la «Sămănătorul» No. 7, anul I.

Aci te simți ridicat ca într'o înălțare mîntuitoare, aci puntea se scufundă supt picioare ca într'o prăbușire universală. Iar, în răs-timpuri, vaporul se înclină pe o eoastă, atît de mult că cei lungiți jos pe punte pot vedea linia orizontului suindu-se și coborîndu-se.

*

Soarele e sus. Cițiva Turci cari emigrează din Dobrogea spre țara Sultanului, de la plecare încă și-au ales puntea ca locul cel mai sigur, și-au așternut cite un covoraș modest, și, învăliți până la ochi, cu fața în sus, sforăiesc în lege. Nu li pasă dacă dorm în coliba lor, pe pămînt sănătos, saŭ pe aceste scinduri călătoare pe de-a-supra prăpastiei.

Din cînd în cînd, mă apropiu de marginea punții și caut în zare, spre partea unde așteptăm țermul.

Fără de hotar și fără de milă, Marea-Neagră inchide singură linia orizontului.

Dacă acest vapor nu s'ar legăna! Uriașa boltă albastră, atît de 'nnaltă și limpede de-asupra noastră ar primi deplina mea binecuvintare.

Dar iată în sfîrșit, drept supt soare, o linie mai groasă în marginea mării. Țermul Asiei, mai aproape de noi, crește încet încet. Acolo, la soare, de sigur sînt ripele stîncose și orașele Anadolului.

Linia țermului se ridică încet-încet și se lungește.

Țermul mai ridicat al Asiei se apropie din stînga, țermul mai jos al Europei vine din dreapta.

Iată ridicîndu-se din Mare, Simplegadele. E stinca goală și colțuroasă, despîcată din creștet pînă jos, care stă santinelă la intrarea Bosforului.

Bosforul, o largă pinză de apă, desparte două țermuri, două continente. Țermul Europei rămîne pe dreapta, al Asiei pe stînga, în urmă-ni Marea își mină apele vinete, și plutim pe Bosfor.

Vaporul parc'a stat pe loc, nu se mai leagănă; și despîcă apa aproape fără zgomot, pentru că și apa merge la vale ca un șuvoiu, iar malurile fug îndărăt cu o grabă amețitoare.

O ușă de cabină se deschide, și o păreche tînără, poate de curînd căsătorită, se apropie de rampă. Frumoasa față își șterge ochii de plîns, căci răul de mare a făcut-o să și plîngă, iar tînărul o ține de braț, și privesc amîndoi la priveliștea malurilor fermecate, cu sinuri și cotituri, tivite pe margine cu șiraguri de case.

Poate că tînăra, toate acestea le vedea, dar el, — nu prea cred.

*

Tot ținutul din dreapta și tot ținutul din stînga este un șir neîntrerupt de palate, vile și orașele, fiecare cu porecla, cu trecutul și legendele sale.

Iată pe dreapta Rumeli-Cavac, pe stînga Anadoli-Cavac.

Privește acele ziduri de culoare roșie, ce coboară din umbra pometurilor până la undele albastre...

O barcă elegantă, cu tricolorul român în vînt, mînată de doi voili nici mateloți turci, se apropie; vaporul nostru se oprește, și cavasul împărăției turcești se urcă pe bord pentru a-și face slujba.

Am pornit iar.

Ținuturile se depărtează, fața apei se lărgeste, și ni rămîne în urmă Ieni-Mahalé și lungul lanț de cafenele, restaurante și oteluri de la Buiuc-Deré.

De la Buiuc-Deré, pe dreapta, ținutul se înfundă sub orizont, și revine iar de aduce în față colina de clădiri albe și grădini ale ambasadelor: e Terapia.

Tot pe dreapta: Ieni-Chioi, Stenia, iar pe stînga Hunchiar-Ischelesi, faimosul palat al luxului.

„Cu cit înaintăm, palatele sînt mai mărețe, fiecare cu scările sale de marmoră, cu cerdacurile în aier, de-asupra apei, cu dantela grea a streșinilor.

Vapoare de pasageri, cu toată lumea pe covetă, cu pavilioanele filfiitoare în vînt, trec încoace și încolo, saū se lipsesc de cheiuri.

Bărci albe, sprintene și ușoare, cu perdelele vîrgate, cu pinzele în vînt, plutesc pe apele albastre, ca niște visuri.

Iată pe malul european Rumeli-Hisar, Castelul-Europei, pe malul din față Anadoli-Hisar, Castelul-Asiei. Mai aproape și mai interesant, mai romantic și mai măreț este Rumeli-Hisar.

Un șir de ziduri înalte și de turnuri trufașe ce merg, se împreună, suie și coboară în toate felurile. Dacă nu știți și se spune că nu înțelegi nimic. Zidurile acestui castel, așa cum se înșiră și se imbină, ar fi închipuind, în litere arabe, numele lui Mohammed al II-lea. Ștefan, Voevodul cel mare al Moldovenilor, a dat ochii cu acest Sultan la Războieni.

Începînd de la intrarea în Bosfor și până aci, din distanță în distanță, pe cele două maluri, forturile staū față în față, gata să radă fața apei cu obuze. Acestea-s cuiburile unde tunul de oțel clocește ouă de tuciū. Cit de frumoasă și de înflorită să fie o grădină, dar cînd și-a spus cineva că în ea sînt căpcane de lup...

Un comerciant din Galați, un «Elin», -- Grec, e de supărare, — merge la Constantinopol, cu două fete, să le dea nu știu la care școală grecească.

Arătându-mi palatele, ce pare că staū unele peste altele, pe un term și pe cellalt term al Bosforului, îmi șoptește cu mare taină :

— «Stii dimiata, frațico, palatele aste multe țe insamna? Aste toate sint cazarme, cazarme si iar cazarme. Aiți este toate ostirile turtesti. Miliarde de ostirile, miliarde de tunurile. Stii țe tunurile, frațico? Mari, maari, numaı Turții are asa tunurile mari. Acu spune si dimiata daca nu sint mari!»

...Pe urmă, cu multă compătımire, pârindu-i-se poate că a mers prea departe :

— «Dar sint ruginite, frațico, țe credeaı, sint ruginite. Poftim si descarca unul, stii țe fațe? Plesneste în zețe miı de bucățele?»

*

Iată acum Constantinopolul.

Uriașa priveliște a unui oraș mare se ridică tumultoasă în fața apeı, cu înfățișarea multicoloră a zidurilor și a coperișurilor, cu întunecatele flamuri ale chiparoșilor nalți până în cer, cu uriașa vedere din fundul zării și uriașa vedere din laturi.

Ocolul care-l face vaporul te aduce drept în fața debarcaderului, plin de lume pestriță. Încetineala cumpănită cu care se face acostarea, imı lasă prilejul, neprețuit pentru mine, ca să privesc cu destulă tihnă.

O pînză de apă pătrunde din Bosfor, și desparte orașul în două : pînza aceasta de apă e Cornul-de-aur.

Vaporul aproape s'a lipit de chei.

Larma și inghesuiala călătorilor, năvala gălăgioasă a hamalilor turci cari vin din toate părțile, urcați nu știu pe unde, ordinele oamenilor de serviciu, strigate în ureche și asurzitorul huroit de lanțuri ce hirșciiesc depănându-se și coborînd ancora, toate acestea se amestecă și nu se mai sfirșesc.

Gata, în sfirșit.

Cobori, vizezi pașaportul, treci înnainte, iar vizezi, iar treci, te întorci, pipăiești buzunarul, cauți hamalul cu bagajul, altă viză, și în sfirșit scapi.

Acum ești liber, pe pămînt turcesc, în oraș mare, între păreți ce nu se mai leagănă.

(Va urma).

ION BĂRSEANUL.

CETATEA LUATĂ

— DUPĂ V. HUGO —

*Ai dat ca pradă 'n slăcărî, o rege-oraşul mare.
Al gloatei murmur aprig ele-l înneacă 'n fum
Şi, înroşind oraşul şi 'ntunecata zare,
Parc'ar juca sălbatic printre ruini şi scrum.*

*Cu miî de mîni omorul acuma se ridică;
Palatele-arzătoare 'n morminte s'au schimbat;
Femei, bărbaţi, cu toţi supt spada morţii pică
Şi 'n juru-li toţi corbii flămînzi s'au adunat.*

*Şi multe mame plîns-au; fecioare 'nfiorate,
Calitule! cum plîns-au anî tineri vestejiţi.
Şi trupurile goale, lovite, sfişiate,
Erau din cort tirite de cai îngroziţi.*

*Vezi cum cetatea 'n giulgiu acum e 'nfăşurată;
Cînd braţul vajnic trece, totul se 'ndoaie mut.
Pe preoţi i-ai dat morţii, şi vezi cum aruncată
Pe jos e cartea sfîntă cu un zădarnic scut.*

*Pe lespezile crunte copii zdrobiţi în floare,
Zac morţi, şi'n al lor sînge tu fierul ţi-ai muiat...
Legatu-ţi-ai cu aur sandalele 'n picioare,
Şi praful lor poporul supus l-a sărutat.*

Trad. de LAZĂR ILIESCU.

O ZI BUNĂ

În inserarea mohorită de toamnă mătuşa Varvara auzi în depărtare glasul trăgănat şi cam pe nas al moşneagului:

«Smochine, stafide, nohot... Alune americane...»

— Da ce o fi venind oare așa de vreme, mormăi bătrîna dregînd focul; şi, ridicîndu-se de lingă plită, deschise uşa şi-şi puse dreapta streşină de-asupra ochilor mărunţi.

Moş Gheorghieş răsări la colţul ulicioarei, în înfumurarea inserării, cu pălăria pe ceafă şi cu şortul alb pînă'n papuci, păşind încet pe lingă cărucioara albastră, trasă de măgăruşul cafeniū şi slab:

«Hoo, Vasile! strigă moş Gheorghieş oprind în faţa porţii, şi, dînd cu ochii de mătuşa Varvara, glăsui:

«Bine te-am găsit sănătoșică!» Și, deschizînd poarta își răspunse tot el, suptîindu-și glasul:

«Bine-ai venit, bine-ai venit... (apoi gros) Hiii Vasile!»

Nepoțelul, bălan ca un pui de Rus, izbucni afară, numai în cămeșută, lipăind cu picioarele goale pe pămîntul umed și strigînd suptirel:

«Stai bunicule, stai bunicule...»

Moș Gheorghieș opri. Nică ridică minuțile în sus ca o pasăre care își întinde aripile ca să-și iea zborul, și bătrînul se plecă și, înălțîndu-l de subțiori, îl așeză călare.

«Ii că greu îi... Bravo, odată voinic... Cavaler gîndac, șapte la pitac. Ține-te bine, că-î dă moșul drumul zmeului... Hiii Vasile!»

Măgărușul mișcă melancolic dintr'o ureche și porni, cuminte, cu capul în jos.

«Da ce-ai venit așa de vreme, frate? întrebă mătușa Varvara din prag.

— Astăzi a săltat comerțul ceva strașnic, vorbi vesel moș Gheorghieș oprind în bătătură; ia, na, ține: o jumătate chilogram de carne... Să-mi faci, bre, un borș, da știu, colo, acrișor bine, cum îmi place mie... Iea și gărăfioara asta cu rachiū de perje, niște rachiū, bre, ceva minunat, să bei un păhăruț și să zici c'ai întinerit cu zece ani de zile...»

Bătrina luă voioasă tirguielele. Moșneagul își dădu pălăria pe ceafă și începu a deshăma șuierînd încetișor. Nică sta cuminte călare, cu gurița strinsă într'un zîmbet, și nici nu se clintia de fericire nemărgenită, de frică să nu-l dea, cumva, moș Gheorghieș jos.

Iar bojdeuca, cu acoperișul țuguiait de draniță, ca o pălărie pleoștită, cu burlanul ei negru, cîrjoiat în sus, părea că fumează pe gînduri din lulea în liniștea dulce a asfințitului.

«Ei, hai de-acuma jos, nepoate, că-î ostenit și flămînd bietul Vasile... Ia uită-te cit îi de amărit săracul, vorbi moș Gheorghieș dîndu-și jos nepoțelul. Nică plecă căpșorul bălan, și deodată începu a-i tremura bărbia și, ducînd minile la ochi, prinse a scînci încetișor:

«Nu ți-e rușine flăcău mare ca tine să plîngă...» zise moș Gheorghieș și, plecîndu-se, își viri măgărușul în întunerecul tinzii:

«Așa, măi michiduță, acu ia să-ți dau eu fin... două porții, măi, că doar a săltat comerțul...»

În fund, pe-o prăjină, dormiau două găini și-un cocoș. Pintenatul lungi gitul și se uită c'un ochiū, apoi cu cellalt; iar moș Gheorghieș își scoase pălăria și se ploconi:

«Cu plecăciune, cucoane Iordache, ce măi faceți dumneavoastră, bine mersi?»

Apoi, după ce coborî finul din pod, intră în casă:

«Gata borșul, Varvaro?»

— Acuș-acuș, cuvîntă mătușa Varvara, punînd un lemn pe foc.

Moș Gheorghieș se așeză pe scăunașul scund de lingă plită și, îndopîndu-și pipa, începu a pufăi tacticos, poleit de focul auriu.

În liniștea de-afară Nică scîncia suptirel. Moș Gheorghieș zîmbi, în norașul luminos de fum, și-l strigă clătîndu-și luleaua înnegrită din colțul gurii:

«Nică, Nică, ia vin să-ți dea moșul ceva bun... Ha? nu vii, urmă după un răstimp, c'un zimbet șiret; bine, atunci măninc eu și cu baba mea! Iea, na, iea de ici, Varvaro! Ce mai bunătați bre..., măi da bune-s...»

Scincitul conteni, și Nică se ivi în ușă, botos, cu capul plecat și c'un deget în năsușor.

Moș Gheorghieș intinse în lumină pumnul drept, închis, privindu-și nepoțelul cu coada ochiului:

«Care gicește ce bunătați am eu, aici, — a lui să fie... Ce nu gicește nimeni?»

Nepoțelul zimbi ușor și s'apropie încet de bătrîn cu ochii plecați.

«... Ei, gicește cineva, orî mininc eu?»

— Alune, zise încetișor nepoțelul, ridicîndu-și ochii umezi.

— Nu, ceva și mai bun!

— Nohor.

— Nu.

— Smochine.

— Nu, și mai bun!

Nică se gîndi, o clipă, țintind mina păroasă a bunicului și, innălțînd răpede fața luminată, strigă suptirel:

«Acadele!»

— Nu, zise bătrînul clătînd din cap și privindu-l șiret pe supt gene, și deodată deschise voios mina plină de bomboane colorate, strălucind ca niște mărgele.

Nică începu a bate din palme și-a sări strigînd: «Am gicit, gicit...»

Și, luîndu-și acadelele, se cuibări în fundul divanului și începu a ronțai ca un șoarec, pe cînd bătrînul rîdea cu gura strînsă, tremurîndu-și luleaua.

Focul ardea risipindu-se în jăratec de aur. O oală țiuia ușurel, și uneori parcă se invirtia pe de-asupra ei o muscă nevăzută și bîziia melodios.

Mătușa Varvara umbla prin casă numai în ciorapi, ușoară ca o umbră; aprinse lampa, așeză pe pat măsuța cu trei picioare și, punînd în mijlocul ei o strachină înflorită și trei linguri albe de lemn, turnă borșul într'o oală vinată de aburî. Gărăfioara cu rachiū și păhăruțul licăriră în lumina dulce a lămpii, și bătrînii dădură peste cap băutura galbenă ca untdelemnul. Apoi cu toții începură a sorbi borșul fierbinte, suflînd în linguri cu fețele roșii, cu o lumină de zimbet în ochi, privindu-se fericiți prin aburirea luminoasă ce umplea odăița, albă, de mirodenii. Și moș Gheorghieș clătina din cînd în cînd voios din cap:

«Haaa, da bun borș... Știi, parcă-ți dă viață, bre...»

Pe urmă zise:

«Halal zi... Înc'o zi ca asta, Varvaro, și ne cumpărăm un purcel pentru Crăciun, de să se ducă vestea în Podul Turcului...»

— Un purceluș, bunicule?

— Da, dragul moșului.

— Da să nu-l tai, sărăcuțul.

— N'ar' să-l taie moșul, nu.

— Și ai să mă lași să mă joc cu el?

— Cum nu, am să te las dacă-ți fi băiet cuminte și nu-ți mai plinge când te-oii da jos de pe măgăruș. Săracul măgăruș, el toată ziua trage căruța... Amăritu-ți și slab îi saracul, vai de sufletul lui...»

Urmară citeva clipe de tăcere, în care se auzi numai sunetul linguilor lovite de strachină. Și pe urmă bătrînul vorbi iar:

«Bine c'a dat Dumnezeu și-avem acū cu ce plăti chiria.

— Așa, așa, ce ne făceam noi, vorbi mătușa Varvara, clătînînd din cap; ne dădea afară din casă, ne dădeaaa, ne dădea, că lumea-i haină, d'apoî cum... N'a dat o anțărti afară pe cumătra Zamfira cu doi copii, la vreme de iarnă...»

Mătușa Varvara tăcu. În tindă se auzia măgărușul ronțanînd domol. Afară oțetarul uscat de la poartă fișia tainic în noapte.

După ce mîncară și se închinară tustrei, cu fețele spre icoana pe jumătate ștearsă a Sfintului Neculaî, moș Gheorghieș ieși în tindă: «Ce mai faci, măi michiduță măi... Ia să-ți dau bre Vasile, fin».

Urmă un fișit uscat și-o clipă pluti în lumină un miros sfios de flori uscate. Și moș Gheorghieș răsări în cadrul negru al ușii:

«Așa, vra să zică ne-am pus la cale... Știi ce, Varvaro, pîn' ni-o veni moș lenachi pe la gene, hai să mai zic din Alexandru Machedon.

— Da, da, zi, bunicule, strigă nepoțelul cuibărindu-se în fundul divanului. Bătrînul își puse un cărbunaș în lulea, picii de citeva ori, și, luînd dintr'o grindă o carte unsuroasă, se așeză lingă foc, pe scăunașul scund, și începu trăgănat și cam pe nas: «Marele Darie împărat, auzind că a murit Filip Craiul de la Machedonia și a rămas cucon tinăr, a trimes sol și carte pre Candarcus la Machedonia la boierii lui Filip...»

Bătrîna veni și se așeză binișor pe marginea patului c'o mină la gură.

Nică asculta cu ochisorii albaștri țintuți în gol. În liniștea de afară treceau înfiorări de vînt ca filfiiri de aripă, ca șoapte tainice. Și glasul lui moș Gheorghieș curgea domol ca o rugăciune.

Trece marele împărat Machedon, împăratul împăraților, cu stemă de aur pe cap, trece ca o vijelie, pe fugarul năzdrăvan, în fruntea oștilor încoifate, în glasuri de trîmbiți și surle. Se deschid uriașe porți ferecate și strigă noroadele, de clocotesc împărățiile lumii, plecîndu-și fruntea în pulbere: «Să trăiești, Alexandre, împărat a toată lumea!» Și-î iese în cale și Rimlenii înzăuați și luminoși ca niște sorî, și lung șirag de fete cu cununii de aur pe plete despletite, pe cai albi ca zăpada, cu șele de diamante și piei de aspidă, și se închină lui Alexandru împărat. Și preoți mulți cu albe făclii aprinse și strălucitoare, cădelniți cu nestimate, — și cu slavă mare îl așază pe jețul de aur al Rimului.»

Și tot mai cu foc slovenește moș Gheorghieș, cu fața poleită de jăratec:

«Eū sînt Darie împăratul ceta de eram mărit de toată lumea și de toate limbile de oameni. Eū sînt Darie ceta ce se potrvia lui Dumnezeu din cer; iar astăzi zac în pulbere supt picioarele cailor...»

Nepoțelul ridică glasul suptirel:

«Bunicule, bunicule, da de cal nu măi spune nimic; ce face acū?

— Minincă fin, ce să facă.

— Minîncă fin ca măgăruşul nostru?
 — Da... Adică chiar fin ca dînsul nu: fin de aur, fiindcă-î cal împărătesc, rosteşte moş Gheorghieş zimbînd poznaş pe supt mustaţă. Afară, în noapte, se auzi ca prin vis o trimbiţare slabă de cucoş. Apoi alta, mai apropiată. Şi de-odată izbucni din întunerecul tinzii, ca un glas de spaimă, trimbiţarea răguşită a cucoşului mătuşei Varvara.
 «E tirziu», zise moş Gheorghieş: de-acu haidem să ne culcăm...
 Şi, închizînd cartea, se sculă şi-o puse la loc supt grindă. După ce se inchinară şi îşi murmurară rugăciunea, bătrînul stînsse lampa şi se culcară tustrei pe divan.

Afară, la geam, vîntul îşi şoptia parcă şi el rugăciunea. Luminiţa candelii ardea ca un sîmbure de aur, într'o uşoară cunună viorie. Măgăruşul ronţăia domol în întunerec. Bătrîniî începură a horăi. Şi, după un răstimp, Nică se întoarse cu faţa în lumina de vis a candelii şi vorbi încetişor prin somn:

«Bunicule, bunicule, şi mîncă numai fin de aur, da?»

N. N. BELDICEANU.

CRONICĂ

În Tulcea apare, rău tipărit, un ziar bun în partea sa culturală, care e bogată, *Dobrogea liberală* (e de nevoie să se zică «Dobrogea românească», sau «Dobrogea de astăzi» sau, cum voiţi, lăsîndu-se la o parte, măcar în titlu, numele de război al unui partid). Profesorul C. Moisil scrie frumos şi cu căldură, despre literatură, istorie, despre rostul zilelor mari ale neamului.

*

Am primit *Revista Bistriţei*, care se publică în Bistriţa Ardealului, la o tipografie românească. E o foaie politică şi de informaţie, care nu lasă la o parte însă nici materialul literar.

*

Cartea d-lui Belessort despre Romîni a apărut în a doua ediţie. Întăia am inghiţit-o noi într'o clipă. Vezi că era franţuzească şi venia de la Paris! Librarul Sfetea expune cu mîndrie la librăria sa francesă din Calea Victoriei dovada acestei biruinţe a maimuţării româneşti.

*

D. C. Dimitrescu-Iaşi, rectorul Universităţii din Bucureşti, începe a tipări o «Revistă de filosofie şi pedagogie». N-1 din luxoaşa publicaţie o arată a fi mai mult de pedagogie. Într'un cuvînt de deschidere intitulat «Prima verba», directorul arată activitatea sa pe terenul pedagogiei şi cum înţelege a lupta mai departe. Mai mulţi cunoscuţi profesori, d. Rădulescu-Motru între dinşii, tratează deosebite chestii de filosofie. E şi o cronică, ba chiar o «revistă a revistelor» cu aprecieri prietenoase şi prieteneşti. Trebuie să atragă atenţie lecţia de deschidere a noului docent de limba germană de la Bucureşti, d. K. Richter, un German aşezat în ţară. Este în ea o argumentaţie strîns ţesută, o formă concisă, care-ţi

place, sînt multe puncte de vedere care ar merita să fie discutate — între ele însă nu și acela că o literatură trebuie să se deschidă înfrîurilor străine; nu, pentru că se contestă de noi cu totul altceva, anume folosul *imitației servile* împotriva spiritului și stării poporului care împurmută. Se vede cu plăcere și o silință cinstită de a împăca sentimentele de German ale vorbitorului cu datoriile ce el și-a luat așezîndu-se între noi. — Și d. Simion Mindrescu, suplinitor de germană, și-a tipărit lecția de deschidere, dar într'un loc unde n'avem obiceiul să cetim.

*

«Năvăliri barbare» de tînărul scriitor Lucian Bolcaș e o povestire, o schiță, cuprinzînd nunți, petreceri, jocuri, lupte, din viața ce se poate bănuî că ar fi trăit-o neamul nostru în timpul cel mai depărtat, pentru care ni lipsesc izvoarele. Locul ales pentru desfășurarea întîmplărilor e o închipuită cetate din părțile Crișurilor.

D. Bolcaș s'a inspirat de la romanul de veche viață barbară al d-lui Slavici. Știrile și le-a cules din poveștile de cucerire ale Ungurilor, orînduite apoi în latinește, în chip de cronică, de un povestitor târziu. Datinele, graiul sînt cele ale țeranîmii crișene de astăzi.

Cu toate că mișcarea e cam zăpăcită, că oamenii se asemănă strașnic între sine, că nelămurirea în care trebuie lăsat mediul pentru a da fiorul sălbătăciei înfășură și persoanele de căpetenie și fapta lor, este în această cărticică destul pentru a căpăta părerea că d. Bolcaș va fi un scriitor. Are avînt, simț de armonie, înțelegere pentru natură și întrebunțează o foarte bună limbă, în felul cum generația noastră pricepe limba cea bună. Din cetirea «nuvelei» acesteia, care nu se va impune amintirii cetitorilor, se desface fără indoială această credință în viitorul literar al celui care a scris-o.

*

În Sibiiu încep conferințe. Cum și era de așteptat, deschide d. Lupaș, un așa de destoinic profesor tînăr. Subiectele ar trebui să fie de un caracter mai general, căci și acolo multă lume n'are ideie tocmai despre lucrurile pe care s'ar cădea să le știe mai bine.

*

În «Revista generală a învățămîntului», no. 7, e de notat mai ales un foarte luminos articol al d-lui Spiru Haret, care apără sistemul introdus de d-sa pentru alegerea personalului învățător în universitățile noastre. De fapt, sistemul nu dă rezultate strălucite, ba în unele casuri produce rezultate de care se rușinează chiar acei cari sînt siliți a le iscăli. Dar cu greu s'ar găsi un sistem mai potrivit. Fiîndcă de vină și aici sînt *moravurile*.

*

În nrul din 10 Februar al foii săsești «Siebenbürgisch-deutsches Ta-geblatt» se dă traducerea, făcută de Nora B., a vestitei *Știma lacului* de Sadoveanu. Traducerea e foarte frumoasă. Tot mai mult pătrunde și cucerește marea noastră povestitor. De ce n'ar traduce Nora B. un întreg ciclu de povestiri pe care cred că l-ar primi bucuos — intervențiile n'ar lipsi — culegerea populară, răspîndită în toată lumea, a lui Reklam din Lipsca?

*

În «Note genealogice și biografice asupra familiilor Buhuș și Rosetti» — titlul spune cuprinsul — *istoricul* Radu Rosetti dă mai ales amintiri

propriu său ale celor cari l-au încunjurat în copilărie — d-sa, coboritorul unei vechi familii, e fiul unei Domnițe, fiica lui Grigore Ghica din anii 1850 — care fac prețul de căpetenie al micii lucrări, scoasă din «Analele Academiei Române». Cealaltă parte, care privește trecutul mai depărtat, nu e fără oarecare greșeli și lipsuri, care vin dintr'o întrebuițare nedepulnă a izvoarelor.

*

Foarte bună și folositoare faptă a făcut păr. protopop Elie Dăianu dînd o nouă ediție, cu litere latine, a cinstitelor și cumiștilor predicii ale vechiului scriitor Petru Maior. Pe contrapagina copertii se arată, de editor, că această ediție s'a făcut după cea din 1811, «neschimbînd nici-un cuvînt» și se afirmă sănătoasa credință că a venit în sfîrșit vremea «să revenim la limba dulce românească a Sîntelor Scripturi vechi», prea mult timp desprețuită pentru marfa ieftenă a latinismelor și franțuzismelor de paradă. N'ar trebui să fie un preot din România sau din Romînie care să nu-și aibă ca bun sfat la predică «Predicile și învățăturile la toate Duminecile și sărbătorile anului» de Petru Maior, retipărite la Cluj în tipografia «Carmen». Ele se pot cere și prin «Minerva». Prețul întăii broșuri, de 122 de pagini, e o coroană, ceva mai mult decît un leu.

Tipografia lucrează la urmarea operei. După ce se va isprăvi aceasta, ar fi și un act de dreptate și o a doua faptă de mare folos bisericesc și literar dacă s'ar tipări din nou și dulcile predicii ale celui alt lucaș printre cărturarii ardeleni din veacul al XVIII-lea, Samuil Clain.

*

În *Șezătoarea Săteanului* pe Februar d. Coșbuc cere punerea în calendar a zilelor mari ale neamului. În calendare, la un loc cu sfinții dă-tinei, nu se poate. Dar s'ar face o foarte frumoasă lucrare tipărindu-se un calendar de părete ca acel «Calendar istoric-geografic» ilustrat (Meyer) pe care-l cumpără toate țerile germane, în care în fața sfinților sau pe lingă ei să se dea însemnătatea zilei aceleia pentru neamul nostru și ceva ilustrații. Germanii schimbă acest text din an în an, căci ei și au de unde culege; noi ar trebui să repetăm cea mai mare parte a lui din an în an. Dar și așa ar fi o carte de învățătură populară. Ar putea-o face și un student bun, și ar putea-o tipări această tipografie a «Minervei».

*

Mi se trimete un prospect al Internatului Universitar întemeiat de studenți pentru studenți, pentru colegii lor de tot săraci. Se propune o contribuție lunară a oamenilor cu bunăvoință. Ar trebui întăiu să se ceară permisia și controlul autorităților universitare. Restul vine de la sine.

*

Primum de la institutorul C. Iordăchescu din Botoșani o broșură, recomandată în titlu chiar «oricăruî bun Romîn» și intitulată «Cronologie și fapte din istoria Romînilor». E lucretă după cartea, așa de învechită, a d-lui Xenopol, așa încît nu poate fi de nici-un folos.

*

Am dori să vedem și noi ziarul *Romînul* pe care-l tipărește la Cleveland (Ohio) noul preot romîn de acolo, păr. Epaminonda Lucaciù, fiul cunoscutului orator ardelean.

*

În *Albina*, no. 19, sfîrșitul unei schițe de Sadoveanu.

N. IORGA.